

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ว่าเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี ไว้อย่างไร และมากน้อยเพียงใด โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. คู่มือครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. แบบการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
5. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
6. แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
7. คู่มือครู English is Fun Book I
8. คู่มือครู English is Fun Book II
9. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

10. คู่มือครุคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
11. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
12. แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
13. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
14. คู่มือครู English is Fun Book III
15. คู่มือครู English is Fun Book IV
16. เนื้อหารายละเอียดของงานเลือกกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่รวบรวมเพื่อการวิจัยครั้งนี้

36 ลักษณะ

2. ตารางวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร และตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร

### การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดี เพื่อรวบรวมเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่จะใช้เป็นแนวในการสร้างเครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี เช่น

1.1 คำสั่งสอนทางศาสนา

1.2 พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

1.3 นโยบาย คำขวัญ และเอกสารของรัฐบาล

- 1.4 คำปราศรัย ข้อเขียน ข้อคิดเห็น ของบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในสังคม  
ว่าเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้
- 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีทางรัฐศาสตร์  
จิตวิทยา สังคมวิทยา และปรัชญา
- 1.6 วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.7 เอกสารของสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม  
จริยธรรมไทย

การศึกษาในขั้นนี้ผู้วิจัยมุ่งจะศึกษาว่าการกล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี  
ในแต่ละรายการนั้นมีรายละเอียด และการเน้นลักษณะใดบ้าง โดยมีใ้ค่านึงว่าการ  
กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี จะมีการซ้ำกันกี่ครั้ง เพราะถือว่า ลักษณะความ  
เป็นพลเมืองดีที่กล่าวถึงนั้น มีความสำคัญเท่า ๆ กัน

รวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากการศึกษาในเอกสารดังกล่าวพร้อม  
ทั้งให้ความหมายของแต่ละลักษณะ ผลจากการศึกษาทำให้รวบรวมลักษณะความเป็น  
พลเมืองดี ได้ทั้งสิ้น 40 ลักษณะ

2. สร้างเครื่องมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ  
ทางค่านิยม ใช้เป็นเครื่องมือพิจารณา ความสมบูรณ์ ความถูกต้องของลักษณะความเป็น  
พลเมืองดี ที่ได้จากข้อ 1 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

3. ประึกษากับผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน เพื่อพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี  
ที่สังคมไทยต้องการ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ในการศึกษาครั้งนี้มี  
ผู้เชี่ยวชาญทางค่านิยม ให้ความร่วมมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำนวน  
31 คน ดังรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่ปรากฏในภาคผนวก

4. สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย โดยนำผลที่ได้จากการปรึกษา  
ผู้เชี่ยวชาญในข้อที่ 3 นำมาสรุปภายใต้คำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา และในขั้น  
ตอนนี้ ได้มีการรวบรวมลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน เพิ่มเติมความหมาย  
ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะมา และเพิ่มเติมความหมายของ

ลักษณะความเป็นพลเมืองดีแต่ละลักษณะให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงภาษาให้ถูกต้องครอบคลุม และรัดกุมยิ่งขึ้น

จากการสรุปผลในขั้นนี้ทำให้ได้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้งสิ้น 36 ลักษณะ และได้ยึดถือเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

#### 5. ทำการสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร

ในการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ทั้ง 5 กลุ่มประสบการณ์นี้ ผู้วิจัยได้สร้างตารางวิเคราะห์ขึ้น 3 แบบ คือ

##### 5.1 ตารางวิเคราะห์เนื้อหา

##### 5.2 ตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์

##### 5.3 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์

##### 5.1 ตารางวิเคราะห์เนื้อหา

5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาขอบเขตเนื้อหาและรายละเอียดของเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อนำมาจัดเป็นรูปแบบของตารางวิเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งเพื่อความสะดวกในการจัดเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ลงในตารางวิเคราะห์

5.1.2 ผู้วิจัยนำตารางวิเคราะห์เนื้อหานี้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข เพื่อความเหมาะสม ก่อนจะนำไปใช้ในการเก็บเนื้อหาจากเอกสารหลักสูตรมาทำการวิเคราะห์

##### 5.2 ตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้นอกจากจะต้องทราบว่าเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดีไว้มากน้อยเพียงใดแล้ว ยังต้องการทราบว่ามียังอย่างไรด้วย ซึ่งในที่นี้หมายถึงว่า เป็นเนื้อหาประเภทใด



และลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น เป็นพฤติกรรมที่พึงมีต่ออะไร ฉะนั้นก่อนจะสร้าง ตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะศึกษาดังนี้

5.2.1 ศึกษาการจัดประเภทของเนื้อหาสาระผลจากการศึกษา ผู้วิจัยได้ยึดหลักการจัดประเภทของเนื้อหาสาระที่มีผู้ศึกษารวบรวมจากนักการศึกษาหลาย ท่าน มาสรุปเป็นประเภทของเนื้อหาสาระที่ใช้สำหรับการวิจัย โดยคำแนะนำของรองศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์ ได้แบ่งประเภทเนื้อหาของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ออกเป็น 7 ประเภท ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นตารางวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาสาระ ครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1	ข้อเท็จจริง
ประเภทที่ 2	ความคิดรวบยอด
ประเภทที่ 3	หลักการ
ประเภทที่ 4	การแก้ปัญหา
ประเภทที่ 5	การคิดสร้างสรรค์
ประเภทที่ 6	ความสามารถและทักษะทางกาย
ประเภทที่ 7	เจตคติและค่านิยม

5.2.2 ศึกษาพฤติกรรมที่บุคคลพึงมีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ของ บันดูรา (Bandura 1977 : 6) แล้วนำมาสรุปเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก 3 พฤติกรรม คือ พฤติกรรมที่บุคคลพึงมีต่อตนเอง พฤติกรรมที่บุคคลพึงมีต่อผู้อื่น และ พฤติกรรมที่บุคคลพึงมีต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจัดทำตารางวิเคราะห์พฤติกรรมที่บุคคล พึงมีของแต่ละลักษณะความเป็นพลเมืองดี

5.3 จัดทำตารางสรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร ซึ่งจะแสดงให้เห็นความมากน้อยของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ดังนี้

5.3.1 ตารางรวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์ ได้จาก เอกสารหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยแยกเป็นแต่ละกลุ่ม ประสิทธิภาพ

5.3.2 ตารางจัดลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดี

5.3.3 ตารางจำแนกประเภทของเนื้อหาสาระ และจำแนกพฤติกรรมที่พึงมีต่อ  
ของเนื้อหาที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมืองดี

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร  
ดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์เป็นเนื้อหาสาระ ในหลักสูตรประถมศึกษา  
พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ทุกกลุ่มประสบการณ์ ที่มีข้อความ  
บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี

2. หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้เนื้อหาสำคัญ หรือความคิดรวบยอด  
ของเนื้อหานั้นมาวิเคราะห์ (โกวิท ประวาลพฤษย์ 2525 : 313)

3. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยตนเองโดยการอ่านรายละเอียดของเนื้อหา  
ในเอกสารหลักสูตรอย่างพินิจพิจารณาประกอบด้วยเครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้ง  
กรอกรายการลงในแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

3.1 พิจารณาเนื้อหาในแต่ละบทหรือแต่ละแผนการสอน หรือแต่ละหน่วย  
ย่อย ว่าตรงกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีข้อใด เป็นเนื้อหาประเภทใด เนื้อหานั้น  
เป็นพฤติกรรมใดของลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3.2 ถ้าเนื้อหาในแต่ละบทหรือแต่ละแผนการสอน มีหลายหัวข้อย่อย ให้  
สรุปเป็นหัวข้อสั้น ๆ ได้

3.3 ในเนื้อหาแต่ละหัวข้อ อาจจะตรงกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากกว่า  
1 ลักษณะ ก็ถือว่าเนื้อหานั้นมีลักษณะความเป็นพลเมืองดีได้หลายลักษณะ

3.4 รวบรวมข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เนื้อหา ในเอกสารหลักสูตร  
ภายใต้คำแนะนำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 กรณีที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา ที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมือง  
ดี ใ้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 10 คน เป็นผู้พิจารณาตัดสิน (ดูในภาค-  
ผนวก)

#### การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะต่อไปนี้

1. เสนอเนื้อหาที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหลักสูตร คู่มือ  
ครู และแผนการสอน ทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. จัดลำดับลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในแต่ละแหล่งข้อมูล และโดยส่วน  
รวมทุกแหล่งข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่
3. แสดงประเภทของเนื้อหาสาระ และประเภทของพฤติกรรมที่พึงมี ของ  
ลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
4. ใช้การบรรยายประกอบตาราง ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย